

N:o 16.

Ank. till Riksd. Kansli den 14 Mars 1872, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt förslag om tillägg till 15 kap. 2 § Rättegångs-balken i fråga om fullmäktigskap.

Herr Grefve *Eric Sparre* har uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 153) framhållit behovet af dugliga saksförare och i sådant afseende anført, att man redan i 1734 års lag, inseende behovet af dugliga saksförare, nedlagt fröet till en saksförare-institution genom bestämmelserna i 15 kap. 2 § rättegångs-balken, som är af denna lydelse: "De, som för andra må tala och svara, skola vara oberyktade, ärlige, redlige och förståndige män. Ej bör någon allmänneligen dertill brukas, som af Rätten, der saken drifves, ej godkänd är och lof dertill fått. Vill parten bruka till fullmäktig sin skyldeman, eller den i hans tjänst är, eller han eljest hafver förtroende; stånde det honom fritt. Konungens betjente, som kronans uppbörd ej hafva, må ock för sina vänner tala, när deras förmän det tillåta och de sin tjänst dermed ej försumma, eller det emot deras embetes pligt ej strider." Och vidare funnes i 9 § stadgadt: "Den, som fått af Rätten lof att rättegångssaker drifva, vare skyldig, att utan betalning hjälpa de fattiga för rätta, då domaren det pålägger." Men det frö till en saksförare-institution, som sålunda blifvit utsädt, hade nästan helt och hållet blifvit qväfdt, då, inom hela riket, Göta Hofrätt samt Hofrätten öfver Skåne och Blekinge vore de underdomstolar, der personer förordnades att vara saksförare. Kastade man en blick på förhållandet i Frankrike, England och Amerika — de länder der civilisationen och industrien mest framskridit — funne man de flesta civila embetsmän derstädes hafva längre eller kortare tid egnat sin verksamhet åt advokatycket. Ingen förordnades i dessa länder till domare, med mindre han förut vissa år praktiserat såsom advokat. Hos oss deremot funnes inom hela landet knappt 50 personer som förtjenade benämningen advokater, och ännu färre vore de, hvilka egde kunskap och förmåga att så som sig bör utöfva yrket. Allmänheten, särdeles på landsbygden, saknade kunnige personer att i sina rättegångsangelägenheter rådfråga. Ett sådant förhållande mångfaldigade både tvisternas antal och det besvär som domaremakten måste underkasta sig för deras utredande och afdömande. För

affärsmannen och industriidkaren, ja, för alla vore det likvisst högst angeläget att på de ställen, der de hade något i rättsväg att uträtta, ega någon pålitlig, till namn och adress känd person, till hvilken de kunde vända sig.

På det att emellertid någon åtgärd måtte vidtagas till afhjelpande af olägenheterna i anmärkta hänseendet, ville motionären föreslå, "att Riksdagen ville dels för sin del besluta en författning, så lydande:

Såsom tillägg till hvad lagen i 15 kap. Rättegångs-balken angående laga fullmäktig innehåller förordnas som följer:

Vid hvarje allmän domstol skola minst två skicklige män bemyndigas att såsom fullmäktige tillhandagå parter, som dem anlita. Dessa fullmäktige skola nämnas, vid hofrätt och underrätt af Rätten sjelf och vid Högsta Domstolen af Konungens Nedre Justitierevision;

dels ock genom underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t, såvida berörda lagförslag godkännes, täcktes i nåder meddela erforderliga föreskrifter, i ändamål att ifrågakvarande sakförares namn och adresser må komma till allmänhetens kännedom."

Utskottet, som enligt erhållen remiss har att öfver detta förslag afgifva yttrande, har funnit detsamma förtjent af uppmärksamhet. De olägenheter, som härflyta deraf att i de särskilda orterna ej finnas kända personer, till hvilka parter och rätt sökande med tillförsigt kunna vända sig i sina rättsangelägenheter, äro obestriddliga och hafva ofta blifvit öfverklagade. Särskildt må erinras, att, då för omkring tio eller tolf år sedan hos Sveriges Riksdag och Norges Storting fråga förevar om antagande af en för begge rikena lika lag angående verkställighet i det ena riket af domar och utslag, meddelade i det andra, det härom utarbetade förslag bifölls i Sverige, men afslogs i Norge, hufvudsakligen på den grund, att tillgång på sakförare här i landet icke fanns för de normän, som deraf kunde vara i behof. De af motionären föreslagna bestämmelser skulle utan tvifvel i någon mån bidraga till öfvermålda olägenheters afhjelpande; och Utskottet kan så mycket mindre hysa några betänkligheter vid att i hufvudsaken biträda förslaget, som detsamma egentligen afser, icke införande af någon ny institution, utan endast en mera bestämd föreskrift för domaren att, på sätt redan nu varande lag antyder, hvar för sitt område bemyndiga vissa personer att der låta allmänneligen bruka sig såsom fullmäktige. Ett sådant bemyndigande innebure endast en anvisning på lämpliga personer, till hvilka parterna kunde anförtro sina angelägenheter; det upphäfde ej rättigheten för part att sjelf utföra sin talan eller dertill välja annat tjenligt ombud.

Deraf att en person bemyndigas att allmänneligen biträda med rättegångsakars utförande följer ingalunda, att han skulle hafva ovilkorlig skyldighet att åtaga sig hvarje sak, som honom anförtros. Detta må i hvarje fall bero på aftal vederbörande emellan; ty då det är parten obetaget att anlita hvem som helst, så bör det ock stå sakföraren öppet att afsäga sig ett erbjudet förtroende, om han dertill

finner sig föranlåten. En sådan sakförare är följaktligen icke att betrakta såsom offentlig tjänsteman. Det ökade förtroende, som är att påräkna såsom en följd af förordnandet, bör medföra tillräckligt stora fördelar, för att uppväga den dermed förknippade skyldigheten att utan betalning biträda fattiga, då domaren det pålägger.

På hufvudsakligen enahanda skäl, som nu blifvit anförda, beslöt 1869 års Riksdag ett lagstadgande, sådant som det af motionären nu föreslagna. Detta beslut blef dock icke af Kongl. Maj:t godkänt, i anseende till deremot förekomna anmärkningar, nemligen: att, enligt hvad Riksdagens underdåniga skrifvelse i ämnet omförmälde och den föreslagna lagtexten innebure, domstols bemyndigande för vissa personer att såsom fullmäktige tillhandagå parter måste antagas innefatta domstolens vitsord om dessa personers egenskaper för ett sådant kall, icke blott i afseende å den skicklighet, som på grund af domstolens erfarenhet kunde bedömas, utan ock i afseende å deras moraliska egenskaper och pålitlighet; att en förmodan att inom alla domstolars verkningsskrets eller i närheten deraf städse skulle finnas två män, som, af domstolen kände, kunde förtjena ett sådant dess omdöme och vore villige att ett slikt uppdrag sig åtaga, syntes icke böra, såsom förslaget innebure, tagas till grund för ett ovillkorligt åläggande för domstolarne att meddela ett bemyndigande till sakförarekallet, på sätt förslaget innehölle; och att den föreslagna lagen sannolikt icke kunde i en stor del af riket verkställas utan en den rätta meningen illa motsvarande tolkning, till följd hvaraf den genom domstolarnes bemyndigande rekommenderade sakförareklassen kunde komma att betydligt uppblandas med ingenting mindre än kunnige och rättsinnade män.

Dessa anmärkningar torde lämpligen kunna undanrödjas genom en modifikation af föreslagna lagstadgandet på det sätt, att skyldigheten för underdomstolarne att anställa sakförare göres beroende derpå, om tjenliga personer, som tillika äro villiga att uppdraget sig åtaga, der finnas att tillgå. Föreskrift om ett sådant vilkor synes deremot ej vara erforderlig i afseende på de högre myndigheterna, hvilka hvar inom sin ort böra utan svårighet finna personer, lämplige och villige att sakförarekallet der utöfva. Då en af Rätten förordnad sakförare är att anse såsom Rättens förtroendeman, bör det, i likhet med hvad 42 § i gällande konkurslag stadgar i fråga om Rättens ombudsman, få ankomma på Rätten att, när så skäligen pröfvas, sakföraren från uppdraget skilja, utan att klagan deröfver må föras.

Beträffande särskildt den af motionären föreslagna underdåniga skrifvelse, åsyftande att Kongl. Maj:t måtte meddela föreskrifter i ändamål att ifrågavarande sakförares namn och adresser skulle komma till allmänhetens kännedom, så anser Utskottet en sådan åtgärd å Riksdagens sida, åtminstone för det närvarande, föga behöflig, helst det torde få antagas, att sakförarne, dertill manade af eget intresse, sjelfva skola föranstalta om slikt kungörande, samt Kongl. Maj:t i annat fall ej lär underlåta att utan Riksdagens påverkan meddela föreskrifter i detta afseende, om och när sådant ur synpunkten af det allmännas fördel finnes erforderligt.

Med föranledande af ifrågavarande motion får Utskottet alltså hemställa, att Riksdagen måtte för sin del besluta en författning, så lydande:

“Vid Konungens Högsta Domstol, så ock vid Hofrätt, skola minst två skicklige män vara förordnade att såsom fullmäktige de parter tillhandagå, som dem anlita: dessa allmänna fullmäktige nämnas vid Högsta Domstolen af Konungens Nedre Justitirevision och vid Hofrätterna af Rätten sjelf. Äfven vid de allmänna underrätterna skola af Rätten förordnas allmänna fullmäktige, så vidt för uppdraget skicklige män finnas.

Förordnande att vara allmän fullmäktig kan återkallas, när så skäligen prövas: deröfver må ej klagan föras.“

Stockholm den 12 Mars 1872.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

N:o 17.

Ank. till Riksd. Kansli den 14 Mars 1872, kl. 2. e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till författning angående upphäfvande af 2 kap. 5 och 6 §§ Giftermåls-balken samt förändrad lydelse af 13 kap. 1 § Rättegångs-balken och 18 kap. 5 § Strafflagen.

Till Lag-Utskottets behandling hafva begge Kamrarne hänskjutit omförmälda nådiga proposition, hvilken är af följande lydelse:

”I likhet med den åsigt, som vid särskilda tillfällen blifvit af Riksdagen uttalad, anser Kongl. Maj:t något giltigt skäl icke finnas till bibehållande af de i 2